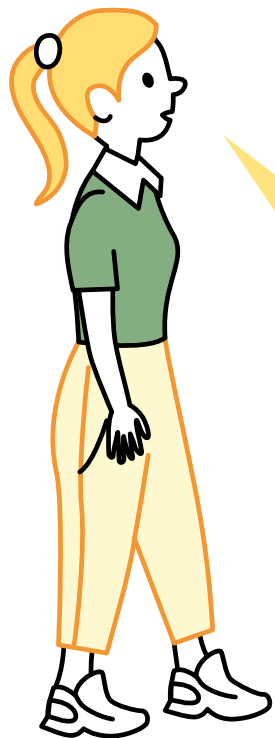

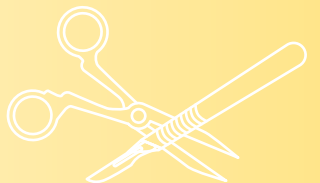

Nuoret tarvitsevat tukea kriisien ja kestävyysmurroksen keskellä

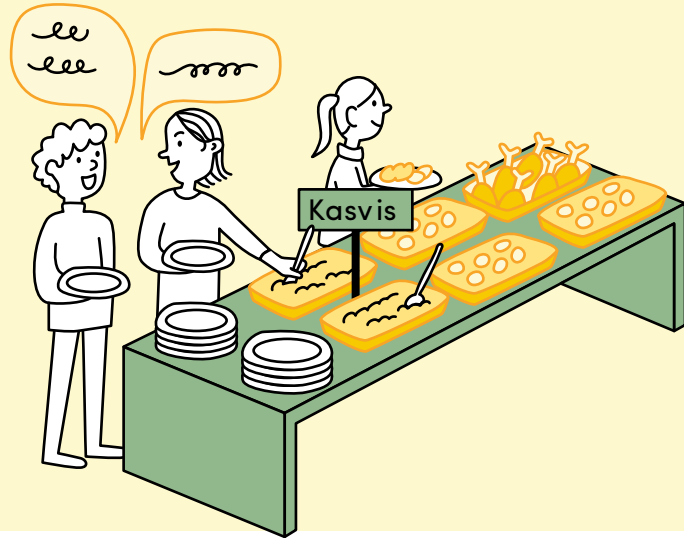
Vastuun säilyttäminen yksilöille ilman suurempien toimijoiden roolin huomiointia tuntuu epärealistiselta. Rakenteellisten ratkaisujen merkitystä on painotettava kestävyysmurroksesta puhuttaessa.

**Nuorten
Planeetta**

Laastarit

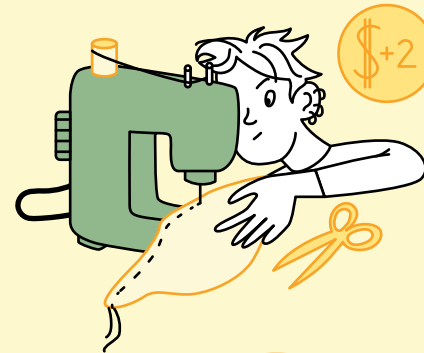

Laastarit

- Kasvisruokavalioon rohkaiseminen
- Kulutuksen vähentämiseen rohkaiseminen
- Kestävään liikkumiseen kannustaminen
- Turvallisen puhetilän mahdollistaminen

Lääkkeet

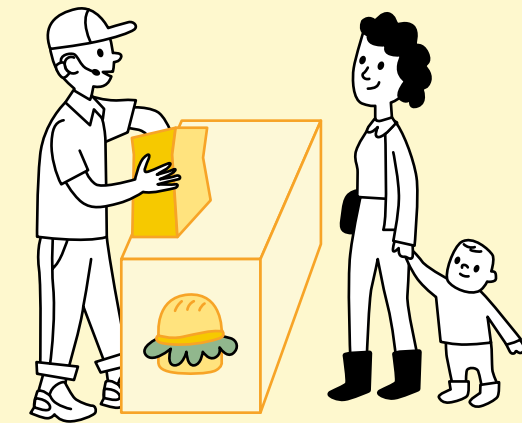
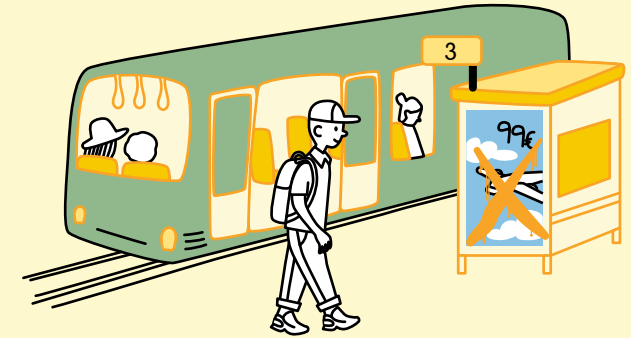

Lääkkeet

- Korjaus- ja kierrätyskulttuuri
- Hyvä työelämä
- Mielenveys- ja hyvinvointipalvelut
- Johdonmukainen viestintä kestävyysteemoista

Leikkaukset

Leikkaukset

- Leikataan kestäättömiä tukia ja mainontaa
- Leikataan liikenteen päästöjä rakennemurroksella
- Leikataan opiskelun, työn ja elon kuormittavuutta
- Leikataan löysää puhetta

Nuoret tarvitsevat tukea kriisien ja kestävyysmurroksen keskellä

Kuudella polulla kestävyteen -hankkeen suositukset tuovat nuorten näkökulmaa ylisukupolvisen päätöksenteon tukemiseksi. Suositukset kestävyysmurroksen kirittämiseksi jakautuvat kolmeen osaan: laastareihin, lääkkeisiin ja leikkauksiin.

Laastariratkaisut ovat helposti toteutettavia kestävyysmurrosta edistäviä, rohkaisevia ja mahdollistavia toimia. Konkreettisia **lääkkeitä** ovat muun muassa toimet nuorten mielenterveyden tukemiseksi ja kulutuskäyttäytymisen muuttamiseksi. **Leikkaukset** puolestaan kohdistuvat kestävämmiin käytäntöihin.

Matka kestävyteen tapahtuu vaiheittain

Laastareita, lääkkeitä ja leikkauksia

Jaamme suositukset kolmeen ryhmään niiden vaativuuden ja vaikutusten perusteella. **Laastariratkaisut** ovat pääasiassa nykyiseen järjestelmään suunniteltuja rohkaisevia toimia, joiden käyttöön ottaminen on helppoa ja nopeaa vaikka heti. Ne korjaavat ikäviä pintaviikkoja, mutta eivät aina riitä isompien vaurioiden hoitamiseen.

Toimintakuntoa ylläpitäviksi ratkaisuksi tarkoitettuja **lääkkeitä** ovat konkreettiset toimet nykytilassa tavattujen ongelmien aiheuttamiin oireisiin.

”Nyky-yhteiskunnan suorituskeskeisyys altistaa ihmisiä uupumukselle.”

Rakenteelliset muutokset puolestaan tapahtuvat toimintakuntoa parantavien **leikkausten** kautta. Leikkaukset vaativat paljon osaamista ja hyvät välineet. Haasteena on, että leikkauspöydällä on kestävyysmurrosta hidastavia ja hyvinvointia heikentäviä rakenteellisia valuvikoja.

Suosituksista valtaosa ei koske vain nuoria, vaan suositusten avulla tavoitellaan kestävämpää maailmaa kaikille. Osa suosituksista on ylisukupolvisia, sillä niiden toteuttamisessa moni nuori ehtii varttua vanhukseksi. Kestävyysmurros on akuutti mutta kauaskantoinen muutos koko yhteiskunnassa.

Laastarit

Nuoret kaipaavat kannustusta kestävämpään kulutukseen ja liikkumiseen. Eräs tehokas ja toimivaksi todettu kokeilu nousi esiin työpa-jassamme: kasvisruoan siirtäminen kouluruokaloiden linjastoissa ensimmäiseksi. Samaa voitaisiin kokeilla myös muissa linjastoruokaloissa. Helposti toteutettavien laastariratkaisujen lisäksi tarvitaan pitkän aikavälin toimia, kuten kasvipainotteisen ruoan tekemistä edullisemmaksi esimerkiksi vero- tai tukiratkaisuina.

- **Kasvisruokavalioon rohkaiseminen**
 - » On mahdollista monella eri tavalla, lähtien ruoan esillepanosta ja asettelusta tai kasvisruokapäivien lisäämisestä.
 - » Johdonmukainen tiedottaminen ilmastotietoisesta ruokavaliosta ja opintosuunnitelmasta julkisten tahojen viestintään.
- **Kulutuksen vähentämiseen rohkaiseminen**
 - » Liittyy paitsi käsinkosketeltavan kuluttamiseen myös aineettomien palveluiden käyttöön. Sähkökulutuksen vähentämisen lisäksi tulisi rohkaista myös esimerkiksi tarpeettoman datankulutuksen tai matkustamisen vähentämiseen.
- **Julkisella liikenteellä ja lihasvoimin liikkumiseen rohkaiseminen**
 - » Tapahtuu niin kaupunki-, kunta- kuin valtiotasolla. Tekemällä kestävästä liikkumisesta kivaa ja kannattavaa esimerkiksi joukkoliikenteen alennuksilla nuorille.
- **Nuorten kannustaminen ja ääneen tukeminen**
 - » Kestävämpää maailmaa tahtovien ja sen eteen toimivien ei tulisi kokea kuulumattomuuden tunnetta yhteiskunnassa. Kenenkään aikuisen ei pidä käyttäytyä heitä kohtaan hyökkäävästi tai vähättelevästi. Varsinkin päättäjien tulee aidosti kuunnella nuorten ilmasto- ja ympäristöhuolia.

Lääkkeet

Konkreettisia lääkkeitä ylikulutuksen ja heikkenevän henkisen hyvinvoinnin kaltaisiin kestävyysoireisiin ovat muun muassa toimet nuorten mielenterveyden tukemiseksi. Kuluttamattomuuden kulttuurin tueksi tarvitaan johdonmukaista ja näkyvää viestintää sekä kestävien valintojen ja vaihtoehtojen laajentamista.

- **Korjaus- ja kierrätyskulttuuriin panostuksia**
 - » Näin voidaan auttaa irtautumaan aina uuden ostamisesta. Tuotteen korjaamisen tulisi aina olla halvempaa kuin uuden hankkimisen, ja uutta hankkiessa vanhan tulisi voida kierrättää uusiokäyttöön mahdollisimman vaivatta.
- **Parempaan maailmaan eteen tehtävän työn mahdollistaminen**
 - » Mielekäs tekeminen toisi merkityksellisyyden tuntua omaan elämään ja voisi lisätä yhteisöllisyyden ja omasta ympäristöstä vastuun kantamisen tunnetta.
 - » Yhteiskunnan ja ympäristön hyväksi tehtävästä vapaaehtoistyöstä tulisi saada kansalaispalkkaa.
- **Mielenterveystyöhön ja hyvinvointipalveluihin on panostettava**
 - » Nuoret kokevat painetta ja pahoinvointia ilmastonmuutoksen ja luontokadon sekä muiden aikamme kriisien lisäksi kilpailuun ja suorittamiseen keskittyvän yhteiskunnan puristuksissa. Erityisesti nuorten on voitava purkaa pahaa oloaan mahdollisimman helposti ja turvallisesti ja löytää elämänhallintaa tukevia ratkaisuja mahdollisimman matalalla kynnyksellä.
- **Kestävyysteemoista viestimisen on oltava totuudenmukaista ja johdonmukaista**
 - » Poukkoileva, eri eturyhmien reaktioita varova tai myötäilevä viestintä jättää jälkeensä hämmennystä. Selkeät tavoitteet, keinot päästä tavoitteisiin ja syyt tavoitteiden takana on avattava läpinäkyvästi ja päivitettävä ajanmukaisen tutkimukseen perustuvan tiedon avulla.

Leikkaukset

Kaikkia kestävyysoireita ei voida hoitaa lääkkeillä tai laastareilla vaan vakavimmissa tapauksissa tarvitaan parantavia leikkauksia aiempiin, kestävämpiin käytäntöihin. Vanhojen tapojen ei tule antaa vaarantaa tulevaisuutta. Leikkaukset voivat kohdistua konkreettisiin päästöihin, haitallisiin rahallisiin tukiin ja mainontaan tai työelämän ja opintojen liialliseen kuormittavuuteen. Tärkeää on leikata myös löysää puhetta, joka syö luottamusta kestävyyslupauksiin.

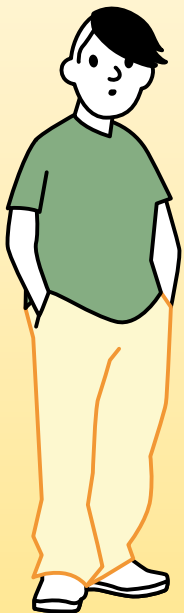

- **Leikataan kestävämyyteen kohdennettuja tukia ja mainontaa!**
 - » Ilmastolle ja luonnon monimuotoisuudelle haitallisten alojen tukeminen samalla kun niiden päästöjä yritetään hillitä ei ole järkevää.
 - » Ilmastolle ja luonnon monimuotoisuudelle haitallisten tuotteiden hankkimiseen ja kuluttamiseen ei tulisi rohkaista mainonnalla lainkaan.
- **Leikataan liikenteen päästöjä rakennemurroksella!**
 - » Julkisen ja kevyen liikenteen reittien, suunnittelun ja saavutavuuden parantaminen voi sisältää muun muassa edullisen, sähköistetyn joukkoliikenteen ja kattavan kaupunkipyöräverkoston.
- **Leikataan opiskelun, työn ja elon kuormittavuutta!**
 - » 4-päiväiseen työviikkoon siirtymisellä on myönteisiä ilmasto- ja hyvinvointivaikutuksia.
- **Leikataan löysää puhetta! Tekoja sanojen tueksi!**
 - » Luottamus päättäjiin, politiikkaan ja demokratiaan kasvaa, kun nuorten huolia kuuntelevat päättäjät todella toimivat ja pitävät lupauksensa.

”Miten vastuullisuus toimii, kun suuri osa päättäjistä ei ole itse kokemassa myöhemmille sukupolville kasaantuvia kriisejä?”

Ilman hyvinvoivia nuoria tulevaisuutemme ei ole kestäväällä pohjalla

**Jatkuvan kasvun
tavoittelu rajallisella
planeetalla ei tunnu
vaihtoehdolta.**

Nuorten hyvinvointi on ollut viime vuosina heikkene-
mään päin niin koronakriisistä johtuen kuin kouluun,
työhön ja sosiaaliseen asemaan liittyvien paineiden
vuoksi. Huolia lisää myös monen nuoren kokemaa
ilmastoahdistus ja muut huolet maailman tilasta.

Moni nuori hakee hyvinvointia kuluttamisesta,
johon jatkuvaan kasvuun perustuva yhteiskuntam-
me ohjaa. Tietynlaisella kuluttamisella pikamuodista
limited-edition lenkkareihin voi luoda omaa identiteettiä
ja kuluttaa itsensä osaksi jotain ryhmää. Some- ja
muilla vaikuttajilla on oma roolinsa tässä kuluttamalla
itsensä toteuttamisessa. Silti moni nuori kokee, että
jatkuvaan kasvuun ja tehokkuuteen perustuva yh-
teiskuntamme ei ole terve vaan kuormittava. Nuoret
kuitenkin kaipaavat vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia
hyvän elämän tavoitteluun tavoilla, jotka eivät perustu
jatkuvaan kasvuun.

Puhe yksilön vastuullisista valinnoista kutistetaan usein
juuri kulutusvalintoihin. Kestävämpään kuluttamiseen
ohjaavia, rohkaisevia rakenteita on kuitenkin varsin
rajallisesti, ja usein kestävyyskehotteet jäävät var-
sin pinnalliselle tasolle. Kasvisruoan hiilijalanjäljestä
tiedottaminen ja vastuullisesti valmistettujen tuotteiden
markkinointi jäävät helposti yleisen ostopainostusvyö-
ryn alle, eikä esimerkiksi korjaamiseen tai kierrättä-
miseen kannusteta. Moni voikin tuntea vaihtoehdot-
tomuuden tunnetta, kun kaikki mahdolliset valinnat
ohjaisivat kuluttamiseen.

Paine ja huoli oikein kuluttamisesta syntyy suurelta osin
myös siitä, että vastuu ilmastonmuutoksen ja luonto-
kadon pysäyttämisestä sysätään helposti yksilöiden
harteille. Toki on totta, että jos kaikki maailman yksilöt
päätäisivät muuttaa kulutustaan tiettyyn suuntaan,
muutos olisi valtava. Kaikilla ei kuitenkaan ole samoja
mahdollisuuksia vaikuttaa kuluttamiseensa.

Silti yksilön vastuu korostuu usein kestävyysviestinnässä
niin mediassa kuin politiikassakin, mikä monille nuorille
voi tuntua jopa kohtuuttomalta. Vaihtoehtojen valikoi-
ma muodostuu rakenteellisella tasolla, jolla pysyvim-
mät ja vaikuttavimmat muutokset tapahtuvat.

Vastuun säilyttäminen yksilöille ilman suurempien
toimijoiden roolin huomioimista tuntuu myös monesta
epäreilulta. Siksi rakenteellisten ratkaisujen merkitys-
tä on muistettava painottaa kestävyysmurroksesta
puhuttaessa. Kasvuun ja kilpailuun keskittyvän järjes-
telmän muutokset tapahtuvat hitaasti. Nuorten koettu
hyvinvointi voisi hyvinkin lisääntyä muistuttamalla, ettei
muutos ole aina nopea eikä vain itsestä kiinni.

Mielenterveyteen ja hyvinvointiin liittyvät seikat nousi-
vat esiin myös työpajoissa ympäri Suomea, ja mielen-
terveyspalveluihin tulisikin panostaa akuuttina lääk-
keenä rakenteellisia muutoksia odotettaessa. Ilman
hyvinvoivia nuoria ei nykyinen tai tulevaan yhteis-
kunta ole kestäväällä pohjalla.

**”Miksi pieniltä
kansalaisilta viedään
”elämä käsistä”
ja käsketään
vähentämään
kaikkea, mutta isot
päättäjät ja tehtaot
pyörivät edelleen
ympäri maailman?”**

Suosituksen tausta ja aineistolähteet

Kuudella Polulla Kestävyyteen (KuPoKe) -hankkeessa tarinallistettiin kestävyysmurrosta, tunnistettiin kestävyysmurroksen moniulotteisia ongelmia sekä etsittiin ratkaisuja yhdessä nuorten ja muiden sidosryhmien kanssa. Hankkeen toteutti Suomen ympäristökeskus yhteistyössä Kestävyyspaneelin kanssa. Hankkeen rahoitti Suomen Kulttuurirahasto Argumenta-apurahalla.

Kuudella polulla kestävyteen -hankkeessa kysimme, mitkä asiat huolestuttavat ja askarruttavat ilmastonmuutokseen, ympäristöön ja kestävyysmurrokseen liittyen. Tähän julkaisuun kootut suositukset perustuvat vuonna 2021 Raisiossa, Kotkassa ja Kuhmossa järjestetyissä kestävyysmurrostyöpajoissa käytyihin keskusteluihin, nuorten ilmasto- ja luontohuippukokouksessa lokakuussa 2021 järjestettyyn työpajaan, Sitran luontodialogiin sekä syksyllä 2022 Helsingissä järjestetyn, erityisesti nuorille suunnatun Nuorten planeetta -tapahtuman päättäjätenttiin lähetettyihin kysymyksiin ja kommentteihin.

Hankkeen aikana käydyt keskustelut ja nuorilta saadut vastaukset edustavat monipuolista, mutta valikoitunutta ja varsin valveutunutta osaa nuorista. Tämän takia käytämme suositustemme tukena myös keväällä 2022 julkaistua [Nuorisobarometri 2021 -julkaisua](#), jonka aiheena olivat kestävä kehitys ja ilmasto. Kansainvälistä näkökulmaa tuovana lisäaineistona toimii eurooppalaisten tiedepaneelien (EEAC) 30-juhlavuosikonferenssissa syyskuussa 2022 Helsingissä käydyt keskustelut. Nuorten asemaa ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta koskevan konferenssityöpajan (parallel session 4) järjestelyihin osallistui Kestävyyspaneelin ja KuPoKe-hankkeen rinnalla WWF Nuorten sekä Nuorten Agenda 2030-ryhmän edustajia. Lisäksi suositusten taustalla on Kestävyyspaneelin kokoamat yhteenvedot

[Kuusi polkua kestävyteen \(2020\)](#) ja [Myönteinen tulevaisuus Suomelle \(2022\)](#).

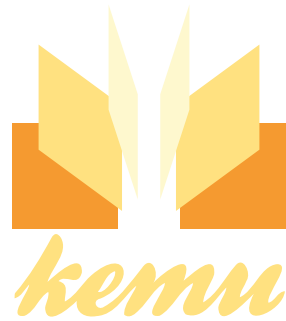
Nuorisobarometrin mukaan ilmasto-ongelmien ratkaisemisessa noin 90 prosenttia nuorista koki melko tai hyvin tärkeäksi tuotantotapojen muuttamisen, tiedon ja valistuksen sekä uudet teknologiset ratkaisut. Päätäjille oleellinen viesti on myös se, että 86 prosenttia vaati, että luonnon itseisarvo on huomioitava päätöksenteossa. Lisäksi 85 prosenttia koki tärkeäksi kulkukäyttäytymisen, ja ostopäätöksillä vaikuttamisen koki vaikuttavimmaksi yhtä moni kuin äänestämisen eli 78 prosenttia. Kestävät elämäntavat kohottivat myös monen hyvinvointia: 75 prosenttia kertoi saavansa hyvän olon kestävien valintojen tekemisestä.

Nämä teemat vastaavat pääpiirteissään KuPoKe-hankkeessa nuorilta saatuja viestejä. Aineistoissamme esiin nousseet teemat ja nuorten huolenaiheet vastasivat pitkälti [SITRAn järjestämässä työpajoissa](#) havaittuja opiskelijoiden ja nuorten asiantuntijoiden toiveita laaja-alaisemmin kestävyyskysymyksiä käsittelevästä, monimuotoisemmasta, konkreettisemmasta ja rohkeita avauksia ennakkoluulottomasti suosivasta talouskeskustelusta. Lisäksi hankkeemme vastauksissa esiin nousivat muun muassa ruoan, reilun murroksen ja mielenterveyden teemat. Kantavana kohteena kokoamissamme 12 suosituksessa on ylisukupolvinen hyvinvointi – ja matka sitä kohti Suomessa nuorten ääntä kuullen.

**Erkki Mervaala,
Jari Lyytimäki & Juuli Närhi
Suomen ympäristökeskus
SYKE**

Suosituksessa käytetyt sitaatit ovat hankkeessa kerättyjä kommentteja ja kysymyksiä.

KuPoKe-hanke on rahoitettu Suomen Kulttuurirahaston Argumenta-apurahalla. Hanke on toteutettu yhteistyössä Suomen kestävän kehityksen asiantuntijapaneelin kanssa. Kiitämme kaikkia hankkeeseen osallistuneita. Erityiskiitos Nuorten Agenda 2030 -ryhmälle.

Nuorten Planeetta

Kestävyyspaneeli, Helsinki 2022